

НОНИК Л.Ю.,
аспірантка кафедри екології та природокористування
Державний університет «Житомирська політехніка»
РОМАНЧУК С.М.,
здобувач вищої освіти освітнього рівня «магістр»
Державний університет «Житомирська політехніка»

СТИХІЙНІ СМІТТЄЗВАЛИЩА – ПОКАЗНИК ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ СУСПІЛЬСТВА

Ще не так давно в нашій державі практично не було пластикової упаковки. Продукти харчування продавалися в паперовій обгортці, залізних бляшанках або скляних пляшках. Все це розкладалось у довкіллі або здавалось у пункти прийому вторинної сировини. Більшість спожитого в сільській місцевості було продуктами власного виробництва, тобто вирощеним на власних ділянках, а отже – взагалі не мало упаковки. В останні десятиліття ситуація радикально змінилась. Майже всі продукти купуються і більшість із них мають кілька шарів пакування, виготовлених із синтетичних полімерних матеріалів.

Напевно, в менталітеті нашого суспільства є впевненість в тому, що все що знаходиться за межами їхнього житла, можна з легкістю перетворювати на суцільний смітник. Адже сьогодні смітники і стихійні звалища стали, на превеликий жаль, невід'ємними атрибутами околиць населених пунктів, берегів, водойм, лісових та пришляхових смуг. Стихійними сміттєзвалищами вже нікого не здивуєш, вони якось непомітно перетворилися у своєрідний культурний пласт епохи, «довгограючу» проблему.

Стихійні сміттєзвалища є одними із основних джерел забруднення навколишнього середовища. Такі смітники є у лісах, полях, балках, тонни сміття викидаються і на узбіччя доріг. Окрім неестетичності, ці гори сміття забруднюють довкілля та негативно впливають на людське здоров'я, адже вони, на відміну від полігонів, не є спеціально обладнаними, відтак продукти гниття і розпаду сміття потрапляють у ґрунт та воду. Температура гниття подекуди настільки висока, що часто легко призводить до займання сміття та викидів у повітря шкідливих речовин.

Часто для зменшення об'єму відходів звалища підпалюють. Такий підхід є неприпустимим, оскільки звалища є серйозним джерелом забруднення і повітряного, і водного середовища. Жоден із таких самовільно створених пунктів скидання відходів не обладнаний відповідним чином, продукти гниття і розпаду потрапляють у ґрунт і ґрунтові води, які є джерелом водопостачання для багатьох мешканців. Температура гниття подекуди настільки висока, що часто легко призводить до їх займання, до того ж у повітря викидається неймовірна кількість шкідливих речовин. Достатньо буде сказати, що при тлінні поліетиленового пакету, у повітря виділяється понад 70 різних хімічних сполук, жодна з яких не є корисною для нашого здоров'я. Крім того, такі звалища сміття є середовищем для розмноження комах та гризунів, які є збудниками та переносниками різних інфекційних захворювань, таких як лептоспіроз, сказ, енцефаліт, чума та ін.

Як правило, власник відходів, що розміщені на несанкціонованих сміттєзвалищах, є невідомий, тому такі відходи вважаються безхазяйними. У такому разі, відповідальність за безпечне поводження з відходами та ліквідацію несанкціонованих і неконтрольованих звалищ на своїй території покладається на органи місцевого самоврядування. Крім того, до повноважень місцевих державних адміністрацій також належить забезпечення ліквідації несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів, у разі, якщо вони знаходяться за межами населеного пункту.

Власники або користувачі земельних ділянок, на яких виявлено безхазяйні відходи, зобов'язані у п'ятиденний термін повідомити про них місцеві органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Такі відходи повинні братися на облік.

Підставами для визначення відходів безхазяйними та їх обліку можуть бути: повідомлення власників або користувачів земельних ділянок, на яких виявлено безхазяйні відходи; звернення (повідомлення) громадян, підприємств, установ та організацій, засобів масової інформації; результати інспекційних перевірок Державної екологічної інспекції України та Держпродспоживслужби України.

У разі отримання такого звернення, обласні держадміністрації та органи місцевого самоврядування зобов'язані визначити кількість, склад, властивості, вартість відходів, рівень їх небезпеки для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та вжити заходів для визначення власників відходів.

Зважаючи на вище зазначене і дивлячись на гори побутового сміття, порожніх пластикових пляшок, гілля, будівельних відходів стає не просто прикро, – стає страшно, бо це вже не стільки питання благоустрою, скільки майбутнє нашого довкілля. Допоки кожен з нас не зрозуміє необхідності цивілізованого вивезення відходів, не поставить в уяві чіткий бар'єр, який не дозволить викидати сміття під чужий двір чи просто на вулицю, доти і будуть процвітати стихійні звалища, як показники нашої з вами культури, ставлення до нашого спільного дому.